

Представљено издање „Редни број смрти“: умореним младенцима Козаре враћено име, лице, породица, детињство и место у памћењу народа

Са благословом Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија и у организацији Удружења Јадовно 1941 из Београда и Радија Слово љубве, у Свечаној дворани Патријарх Лукијан Богдановић у Светосавском медијском и културном центру Српске Православне Цркве у Земуну 18. маја 2026. године је представљено фототипско издање историјског документа Именословник 11.219 козарачке деце чије су животе од 1941. до 1945. године на најсуровији начин угасили Хитлерови војници и Павелићеве усташе, а који је 1988. године објављен у специјалном издању листа Борба под насловом Редни број смрти.

Ово непорециво сведочанство о геноциду извршеним над српским народом сакупио је и од заборава сачувао почивши Драгоје Лукић (1928-2005), а данас је јавности поново доступно захваљујући љубави, труду и раду г. Момчила Мирића, председника Удружења грађана Јадовно 1941 из Београда, и г. Зорана Колунџије, оснивача и уредника Издавачке куће Прометеј из Новог Сада. Догађај су увеличали преосвећена господа викарни епископи липљански Доситеј, моравички Тихон и марчански Сава; протојереј Ђорђе Стојисављевић, шеф Кабинета Патријарха српског; свештеник Борис Савић, архијерејски намесник земунско-новобеоградски; свештенство Архиепископије београдско-карловачке; г. Душан Стокановић, управник Информативно-издавачке установе Српске Православне Цркве; проф. др Богољуб Шијаковић; г. Ненад Стиковић, уредник Информативне службе Српске Православне Цркве; и бројна публика.

Посебно топло од свих сабраних је поздрављена гђа Јелена Бухач-Радојичић, која је преживела страхоте логора у Јасеновцу благодарећи Дијани Будисављевић и чији је страдални живот био основа за сценарио филма Дара из Јасеновца”.

После уводног и потресног слова г. Момчила Мирића, сабранима су се обратили г. Зоран Колунџија и Епископ марчански г. Сава.

Поздрав архијерејима Српске Цркве, тропар Светим новомученицима јасеновачким и својеврсне химне Ој Србијо мила мати и Востани Србије отпојао је мушки певачки састав Небеса, а током вечери су наступили и гуслар Страхиња Магделинић са песмом Под крстом Драгољуба Петровића и млада Јована из Апатина са песмом Расти, расти, мој зелени боре.

Говорећи о фототипском Борбином издању из 1988. године, господа Мирић и Колунџија су нагласили да је то дело плод вишедеценијских напора многих добрих људи који су уложили огроман труд, стрпљење и рад како би сачували молитвени спомен на невино убијену децу са подручја Козаре током Другог светског рата. У дворани која носи име светог српског патријарха Лукијана Богдановића, који је „у освит Првог светског рата убијен истом душманском руком као и света дечица којој је ово вече посвећено“, сазнали смо да је истраживање о побијеној српској чељади са Козаре настављено истим темељним принципом којим је делао Драгоје Лукић, па је деци која су била само број враћено „име, лице, породица, детињство и место у памћењу народа“. Допуњени и документовани списак сада броји 12.338 имена и презимена козарачке деце од оних тек рођених до оних старости 14 година, а од укупног броја од 57.606 свирепо уморених Српчића у Другом светском рату, њих 54.009 је страдало у Независној Држави Хрватској.

„Ова књига је посвећена нашим малим новомученицима козарачким, дечици која су у страшним данима страдања сведочила невину веру у Христа и чије нас молитвено заступање и данас укрепљује. Њихово духовно присуство осећамо као благослов и позив да у свему што чинимо останемо верни памћењу и истини о њиховом жртвовању“, рекао је г. Момчило Мирић.

Уредника Издавачке куће Прометеј г. Зоран Колунџија је поменуо чувене српске историчаре Екмечића, Медаковића и Крестића чија сазнања јасно упућују „на одговорност и умешаност тадашње јерархије Римокатоличке цркве у истребљивање српског корпуса“. Тако је кардинал Алојзије Степинац апострофиран као неко ко је „неоспорно био и морално и политички умешан у страдање Срба, као и Јевреја и Рома“, јер „упркос безочним покушајима оспоравања, чињенице остају непобитне: да је загребачки надбискуп подржавао успостављање усташке државе, да никада није јавно осудио масовне злочине и да је стајао иза присилне конверзије Срба“.

„Наша је дужност да памтимо како би се зло препознало и спречило онда када поново покуша да се размахне. То је свакако једна од главних порука ове књиге Драгоја Лукића: да зло није само историјска чињеница коју треба забележити, већ опомена која обавезује“, рекао је између осталог г. Колунџија и додао да је неопходно утврђивање историјске истине, јер само истина може спречити даље неразумевање, отуђења и крвопролића. „Живот у заблуди рађа мржњу, а само из истине се рађа љубав“, подвукао је г. Колунџија који је на крају свог излагања нагласио:

„Када страдају војници – страда војска. Када страдају деца – страда будућност. Ова књига нас данас подсећа на важну изреку: када изгубимо способност да осетимо трагедију једног детета, онда смо већ изгубили много више од историјског памћења. Зато сада памтимо децу Козаре, молимо се за њих и помињемо их“.

Преосвећени Епископ марчански г. Сава, који је 2023. године по одлуци Светог Архијерејског Сабора дошао у многострадалну и мученичку Епархију бањалучку и који се свакодневно моли пред моштима Светог свештеномученика Платона Бањалучког, умореног од исте руке као и деца Козаре, сабранима је најпре пренео благослов и поздрав Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија и поздраве и срдачну благодарност Високопреосвећеног Митрополита бањалучког г. Јефрема .

„Сећање на наше козарачке младенце у ове дане после празника Васкрсења Христовог, једино и једино вером у Васкрсење Христово, као залогом и нашег васкрсења, може дати наду да зло никада не може у потпуности надвладати и покорити себи сву творевину Божју и у њој човека“, рекао је владика Сава и додао да само тако прихваћену тајну живота можемо славити као последњег победника, јер Господ жели да све оно што је Он створио живи. „Баш као и семе, када бива посејано у земљу, мора умрети да би из њега никао нови живот који ће донети стоструки род“, наставио је Епископ марчански и закључио:

„Ово капитално дело, штампано на српском, руском и енглеском језику, данас нас опет подсећа на неописиве крике и вапаје из наше прошлости, сведочи нам истину страдања нашег народа и подсећа на оне најмлађе из рода нашег, али и на вечну и неоспорну истину, изражену речима древног хришћанског писца, да је крв мученичка семе за нове хришћане, односно да се Црква Христова крвљу не руши, већ зида“, закључио је уз васкршњи поздрав, владика Сава, чију беседу у наставку преносимо у целости.

На крају, али не и последње, треба рећи да су уз ово, српско издање „Редног броја смрти“ приређена и издања на руском и енглеском језику са предговором др Немање Девића и поговором оца Памфила из Тројице-Сергијеве лавре код Москве. А како смо могли чути од г. Мирића, у скоријој будућности ће шира међународна јавност бити упозната са овом историјском истином путем трибина које ће бити организоване у више европских земаља.

Беседа Епископа марчанског г. Саве у Светосавском медијском и културном центру Српске Православне Цркве 18. маја 2026. године

Ваша Преосвештенства, браћо свештеници, поштовани издавачи, поштована гђо Радојичић, браћо и сестре – Христос васкрсе!

Најприје ми дозволите да вам пренесем благослов и поздрав Његове Светости нашег Патријарха г. Порфирија и заједно са њим поздраве и срдачну захвалност за ову вечерашњу вечер Високопреосвећеног Митрополита бањалучког г. Јефрема, који већ пуних четрдесет шест година духовно руководи православним народом у Босанској Крајини, у Епархији бањалучкој, у срцу које се налази Козара и Подкозарје.

Неколико је разлога због којих сам се са захвалношћу усудио да позитивно одговорим на позив да вечерас заједно овде са вама учествујем и да вам се обратим.

Најпре у овој чињеници да, ево, већ трећу годину са благословом нашег Светог Архијерејског Сабора као викарни Епископ Митрополита бањалучког г. Јефрема живим и служим у Епархији која је међу најпогођенијима страдањима током Другог светског рата. Други разлог је и у чињеници да је у Епархији бањалучкој са својим народом страдао и сам Епископ, Свети свештеномученик Платон, 1941. године, дакле, на самом почетку свих ових дешавања о којима смо делом чули вечерас, али са њим и бројни свештеници

и монаси. И посебно ме је на учешће подстакла чињеница да, будући викар Митрополита Јефрема живим у манастиру Милошевцу подно Козаре, на уласку у град Приједор, који је као бројни наши манастири страдао, истина не у време Другог светског рата, него још раније, показујући тиме каква је судбина нашег народа између осталог и у нашој Крајини. Манастир Милошевац се данас обнавља и под Козаром сведочи тајну васкрсења.

Када бисмо сву патњу овога света сабрали на једно место, она се не би могла мерити са страдањем само једног невиног детета. То је губитак који нико не може надокнадити. Речи су тада немоћне, а дела узалудна. Све се може поново изградити и обновити осим угашеног дечијег живота. И безброј исплаканих суза не може донети утеху родитељима и ближњима. Невини страдали у ратовима остају вечни подсетник наше беспомоћности, наших падова и трагичне суровости овога света. Ако за логику људског ума уопште постоји граница на којој сваки разум занеми, онда је та граница достигнута у стратиштима Независне Државе Хрватске и страдање невине деце у Независној Држави Хрватској остаје најстрашније сведочанство о томе до којих дубина зло може да потоне када се одрекне Бога и људскости.

У тим годинама страдања и патње постојали су чак и концентрациони логори за нашу децу, попут Јастребарског, Сиска и дечјих логора у систему Јасеновац. За ту угашену младост, за хиљаде беба, дечака и девојчица отргнутих из мајчинског наручја, речи су заувек празне, а људска правда недовољна. Поред ових поменутих дечијих стратишта имамо и бројна сведочанства и стратишта страдања наше деце у њиховим домовима, јамама, на њиховим имањима, у храмовима, у школама...

Овде бих се укратко осврнуо само на једно од таквих места, а то је поменуто село испод Козаре, Велико Паланчиште, једно од најнасељенијих села приједорске општине тога периода и једно од места које је највише страдало током Другог светског рата. Само у том селу, око празника Срђевдана 1942. године, тачније 22. и 23. октобра, на пет стратишта у селу страдало је око 460 људи. Укупно у рату је страдало 536 од 1080 људи који су живели у селу. Од ових 460 убијених руком домаћих усташа, одвојених, посебно мушкарци, посебно жене са децом, 220 је било млађих од 14 година. У селу Велико Паланчиште тога дана потпуно је угашено 26 породица, а од 23 породице остало је свега по један преживели члан. Извршилац је била 2. чета 8. усташког батаљона, а можда је потребно и рећи да је само рецимо из једне породице, из Бановића, страдало преко 150 људи. Богу хвала, та породица данас живи. То село се налази на свега два километра од манастира у коме живим и то је дужност коју сам сматрао да пред вама овде посведочим и да

све нас подсетим на тај страшни догађај, један у низу безбројних догађаја о којима је тешко говорити.

Нека села се никада нису опоравила од страдања током офанзиве на Козару. У потпуности су угашене бројне породице и право је чудо да данас уопште постојимо као народ у Поткозарју. Деца са Козаре умирала су и убијана на разне начине. Део је страдао у логорима, део у Козари, део, како смо већ рекли, у својим селима и градовима. И сигурно је да би број пострадалих деце био неупоредиво већи, јер је око Козаре тада живело око 24.000 малишана, да није било Дијане Булисављевић и њене, свима нама добро познате, мисије. Страдали су заједно са својим мајкама и очевима, са својим ближњима. Многим бебама мајке нису стигле да дају име. Крици, јаук и бол тада су одјекивали простором где су православни Срби вековима живели. Безброј проливених суза и неутешног ридања пред својим џелатима и увек понављана реченица из дечијих уста: Чико, немој ме убити. Или сведочанства Даре Бановић из овог села: Па надам се да нас нећете убити. А пред њом су убили и њени двоје деце.

Често су страдали од својих комшија, од очева и старије браће својих вршњака и школских другова са којима су се рађали, одрастали, играли, све до несрећне 1941. године. Те болне ране никада неће зацелити нити бити заборављене у свести православног народа српског. И управо та, како је називамо, култура сећања, односно молитвено опомињање свих пострадалих, јесте једно од основних дела наше Цркве у Епархији бањалучкој и посебно поткозарском крају, где у мери својих могућности обнављамо сећање на пострадалих кроз редовне годишње Литургије које служимо у храмовима по Козари и око ње, и кроз помене и парастосе, обнављајући свакако и храмове који су страдали за време Другог светског рата. Преко четрдесет храмова је порушено у Козари и око ње. Свега неколико до данас није обновљено, али зидамо и нове, као што је храм Светих мученика јасеновачких у Међувођу, где је било сабирно место одакле су одводили домаће становништво у Јасеновац.

Када је рат завршен, наша страдална Српска Православна Црква видала је ране свог преживелог, много напаћеног народа, сећајући се у молитвама свих пострадалих, а на првом месту невине деце која су крштена у својој невиној крви, баш као и она света деца, витлејемски младенци, која су страдала за Христа Господа. Њихова имена кроз молитвени шапат спомињана су на богослужењима, парастосима и поменима. За њихове џелате они су били само број, а за наш народ неугасиви пламен свећа пред престолом Божјим. Они су данас наша света мученичка деца, жива у васкрслем Господу, пред

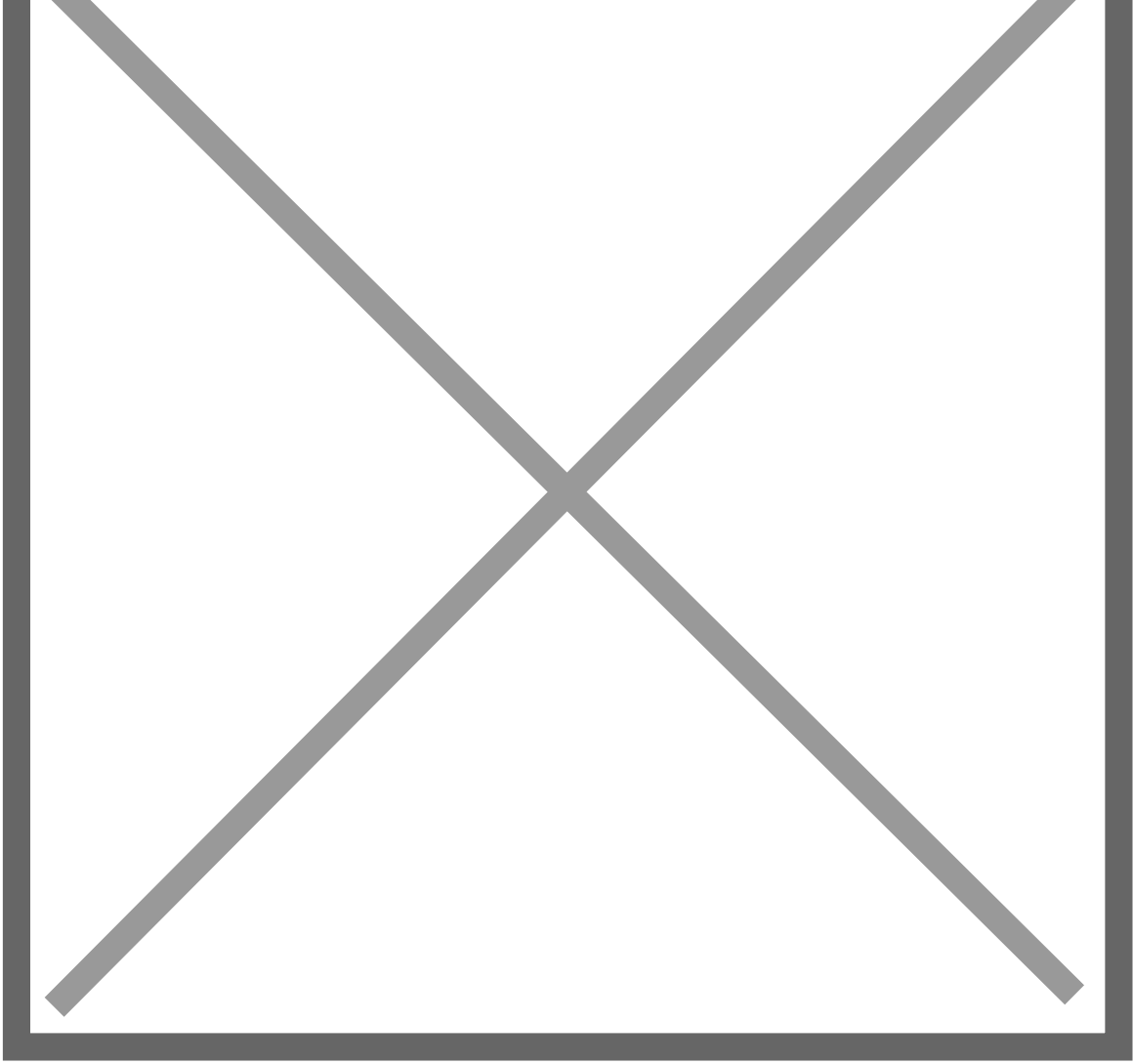
чијим се невиним страдањем клања васцијели свет, молећи се за мир и да се никада више тако нешто не понови.

И вечерас овде сабрани ми се сећамо те деце, наших светих младенаца, мученика, страдалих у вихору Другог светског рата. Сећање на њих у ове дане, после празника Васкрсења Христовог, једино и једино вером у Васкрсење Христово као залогом и нашег васкрсења, може дати наду да зло никада не може у потпуности надвладати и покорити себи сву творевину Божју и у њој човека. Само тако прихваћену тајну живота можемо славити као последњег победника, јер Господ жели да све оно што је Он створио живи, баш као и семе, када бива посијано у земљу, мора умрети да би из њега никао нови живот који ће донети стоструки род.

Благодарећи сада већ покојном Драгоју Лукићу, човеку чије име заслужује да буде памћено и поштовано у нашем народу јер је узео на себе велики подвиг и неуморно је сакупио именованост 11.219 козарачке деце, чије су животе од 1941. до 1945. на најсуровији начин угасили Хитлерови војници и Павелићеве усташе. Његово вишедеценијско истраживање, засновано на бројним документима и сведочанствима, објављено је први пут сада већ давне 1988. године, а данас залагањем Удружења Јадовно 1941 из Београда и Издавачке куће Прометеј из Новог Сада, а са благословом Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија, и поново је доступно у фототипском издању под насловом Редни број смрти.

Ово капитално дело, штампано на српском, руском и енглеском језику, данас нас опет подсећа на неописиве крике и вапаје из наше прошлости, сведочи нам истину страдања нашег народа и подсећа на оне најмлађе из рода нашег, али и на вечну и неоспорну истину, изражену речима древног хришћанског писца, да је крв мученичка семе за нове хришћане, односно да се Црква Христова крвљу не руши, већ зида. Христос васкрсе!

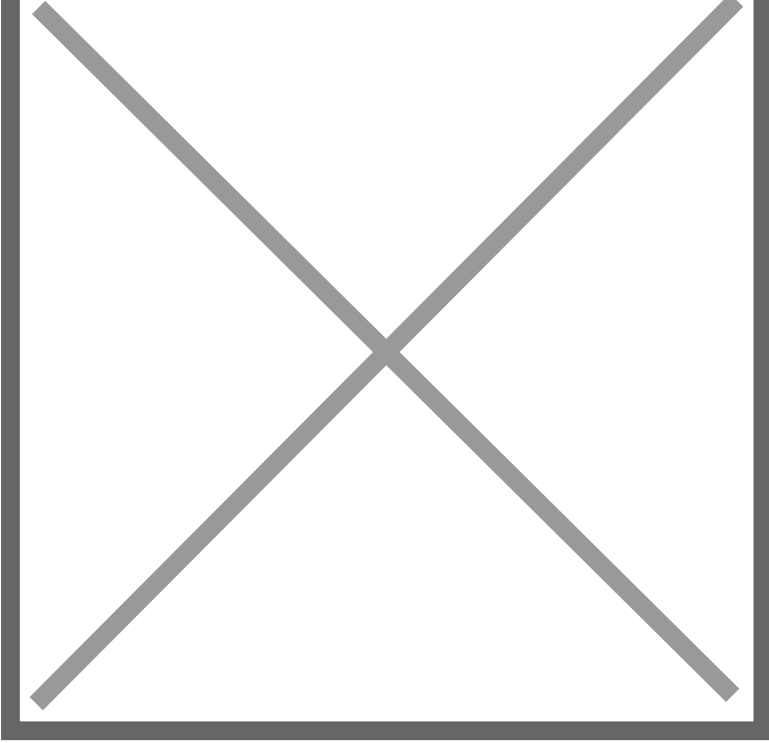
Повезана вест: Представљање књиге „Редни број смрти”

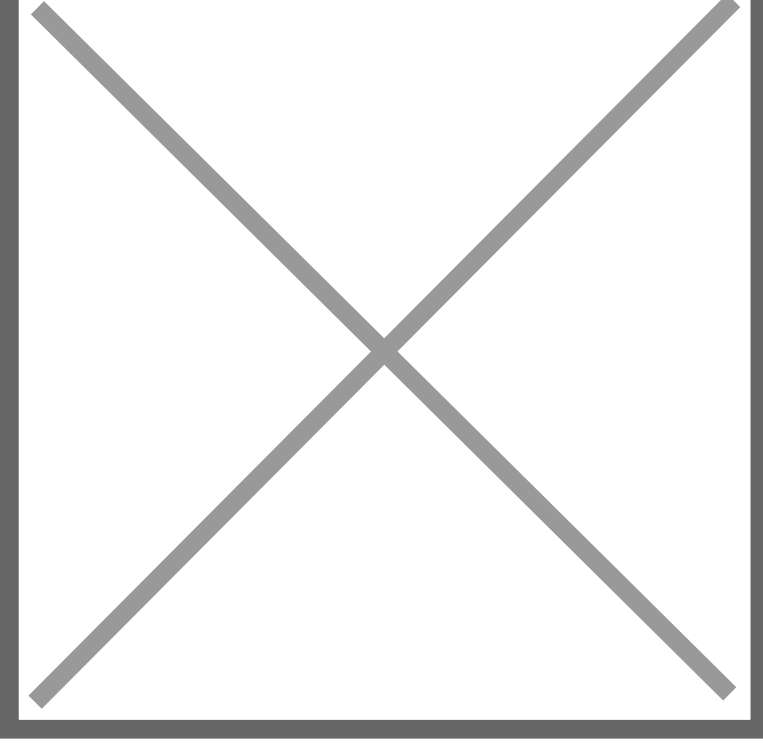
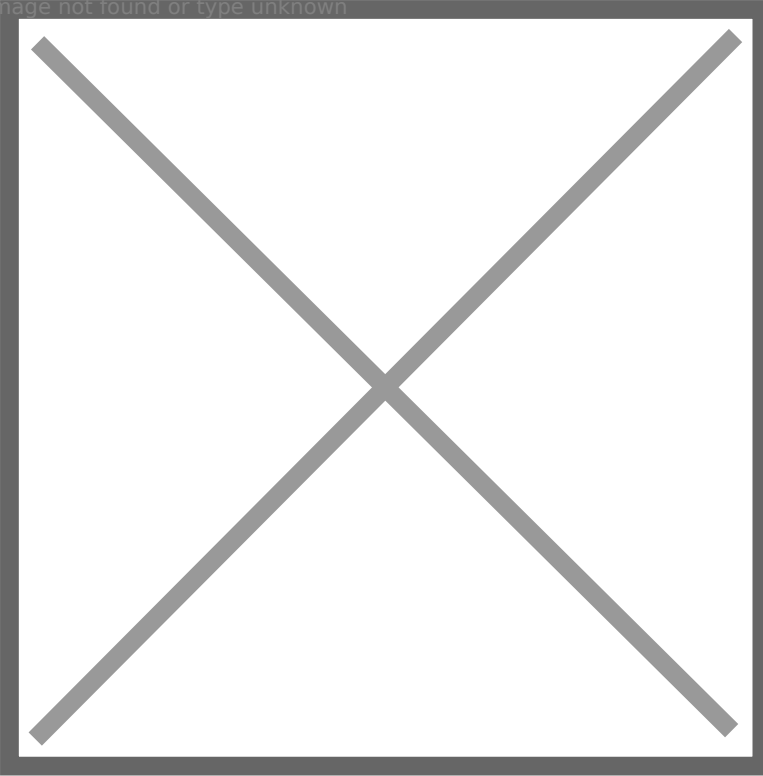

Image not found or type unknown

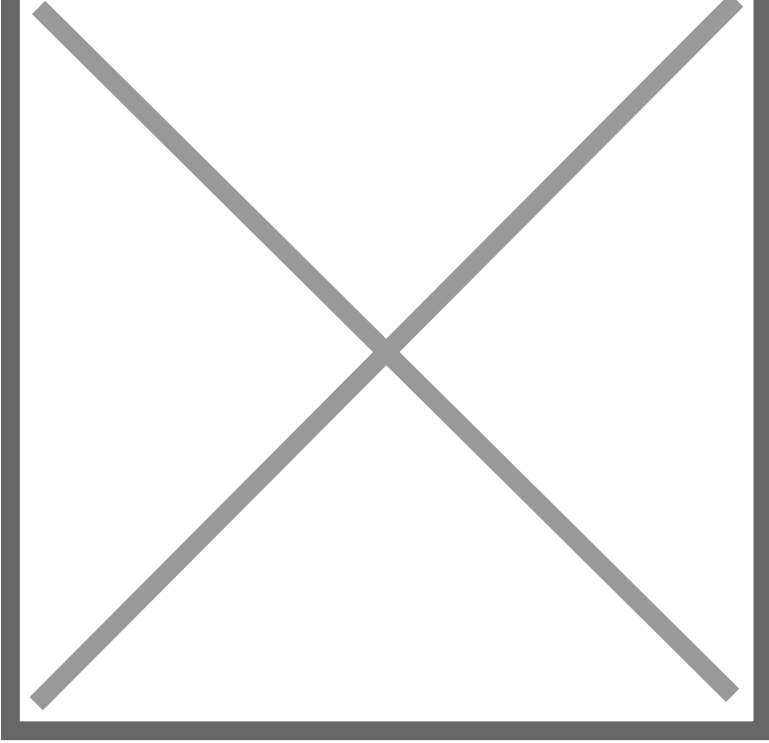
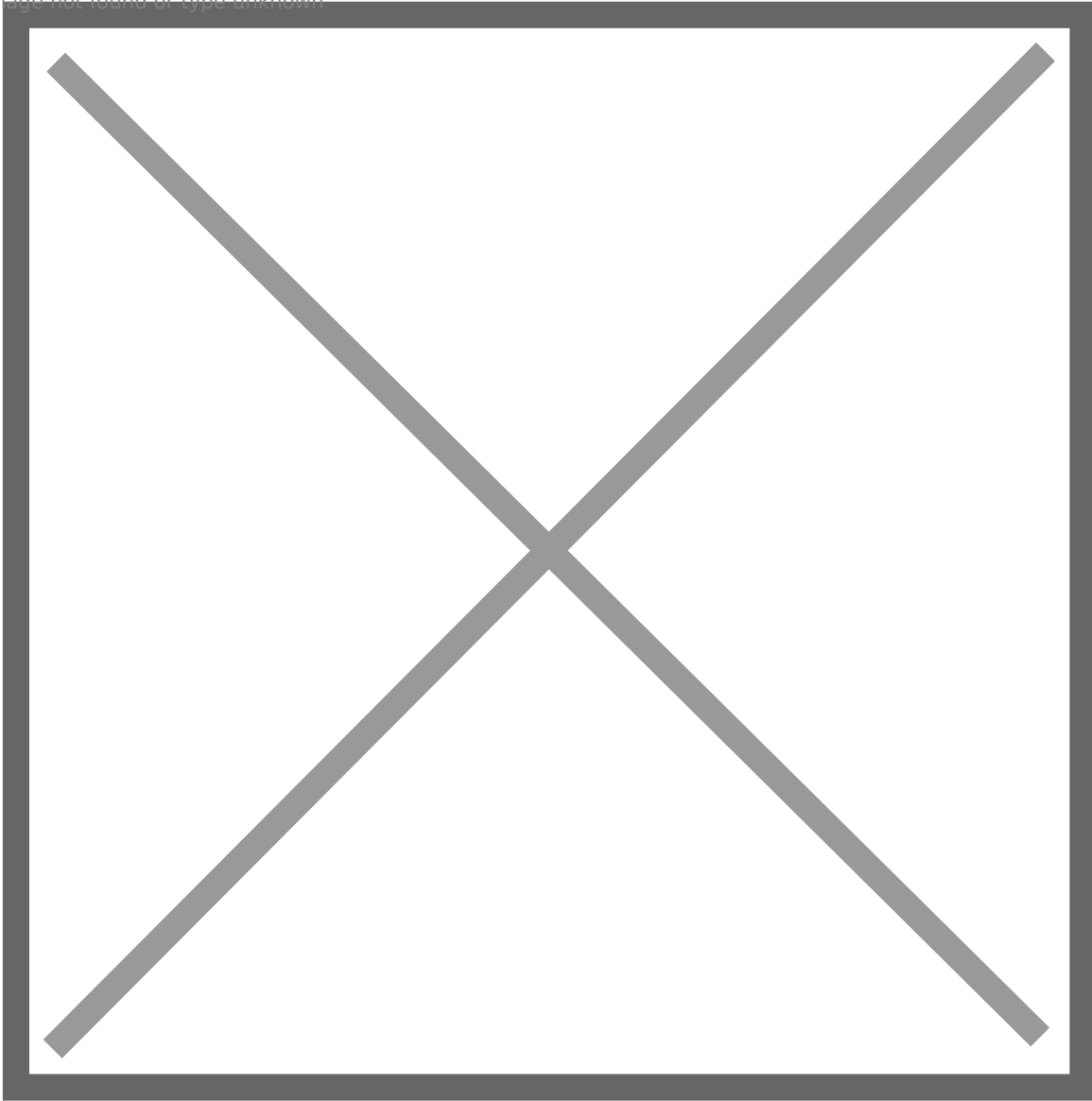

Image not found or type unknown

spc.rs